

ΧΡΥΣΑ ΠΟΛΥΜΕΡΟΥΔΗ

ΜΙΑ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΣΤΟ ΠΟΙΗΤΙΚΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΦΤΑΝΤΖΗ*

Η πνευματική ευθύνη που αναλαμβάνουμε για να προσεγγίσουμε, έστω, το μεγάλο κοινωνικό εκτόπισμα της ποίησης του Γιώργου Καφταντζή είναι βαρύτερη. Ειδικά μέσα στο πλαίσιο μιας ομιλίας. Οφείλω λοιπόν εξαρχής να καταθέσω ενώπιόν σας μία πάγια θέση μου. Είναι η εξής: η μεγάλου ιστορικού διαμετρήματος ποίηση του Γιώργου Καφταντζή επιδέχεται, απαιτεί για την καλύτερη κατανόησή της από τους αποδέκτες της –που είναι οι αναγνώστες– μόνον εξειδικευμένες προσεγγίσεις. Γιατί; Σας το εξηγώ. Ο ποιητής είναι πολυπρόσωπος. Ακόμη και ο κατάλληλος αναγνώστης, ο υποψιασμένος δηλαδή για την ποιητική του λειτουργία, θα βρει μέσα στην ποίησή του αντιστάσεις. Το έργο του προβάλλει πολλές αντιστάσεις, που δεν μας επιτρέπουν εύκολες κι αθασάνιστες προσεγγίσεις. Είναι λογικό αυτό. Χαρακτηριστικό γνώρισμα της ουσιαστικής ποίησης. Της μεγάλης. Εννοώ της πανανθρώπινης. Επανερχομαι. Γι' αυτό, η ποίηση του Καφταντζή αντιστέκεται σε επιφανειακές ερμηνείες. Επιχειρώντας μια προσέγγιση, είναι σαν να προσπαθούμε να δούμε –με μάτια που ίσως σήμερα μας λείπουν– με τι τρόπο είδε, αισθάνθηκε και αποτύπωσε η ψυχική του ματιά, μέσα σε μια ποιητική οθόνη ιστορικού βάθους, σχεδόν έναν ολόκληρο αιώνα.

Εν τούτοις, παρά τις αντιστάσεις, δια-

βάζοντας την ποίησή του, παίρνουμε συνέχεια απαντήσεις. Που σημαίνει ότι το έργο του, έχοντας πανανθρώπινη –άρα αντικειμενική– υπόσταση, απευθύνεται προς όλους, δηλαδή επικοινωνούμε μαζί του, όπως με αυτό λ.χ. το ποίημα.

ΤΟΝ ΚΑΙΡΟ ΤΗΣ ΗΤΤΑΣ

*Ήξερα κάποιον τον καιρό της ήττας
που δεν τον είχαν ολότελα ξεκάνει. Μάριο
τον έλεγαν.*

*Ήταν φασκιωμένος από γκριζό φόβο
έφεγγε αμυδρά σαν καμένος κήπος
έβγαζε μαύρο αίμα, μαύρο ακατοίκητο
κ' έπαιζε οκαρίνα, ένα διαβολεμένο όργανο
που ανοιγόκλεινε την ψυχή
σαν τη μαγική ουρά του παγωνιού.
Συχνά έλεγε, πως χαρά δίνει μοναχά
ότι μοιραζόμαστε με τους άλλους.*

*Γι' αυτό όταν συναντούσε στο δρόμο
κουτσά παιδιά*

*– κ' ήταν πολλά μετά τον πόλεμο
που βάδιζαν και ταλάντευαν τη γη –
έκαμνε και κείνος μπροστά τους πως
κουτσαίνει*

*λες κ' ήθελε να πηδήσει έξω απ' τη λύπη.
Δεν είχε λόγο να λυπάται τόσο
και μάλιστα, σε μια τέτοια εποχή
κανιβαλική
να προσποιείται τον κουτσό και να λυπάται
κ' ύστερα να κλείνεται στον εαυτό του
σαν σπίτι που πέφτει από σεισμό.*

* Ομιλία που εκφωνήθηκε στις 5 Μαΐου 1991, στο πλαίσιο αφιερώματος για τον ποιητή Γιώργο Καφταντζή, που οργάνωσε η «Ομάδα για τη λογοτεχνία και την ποίηση».

Το γεμάτο ανθρωπιά ποίημα που σας διάβασα, από τη συλλογή *Τα Παραλειπούμενα*, του 1985, και που αντικαθρεφτίζει, μέσα από τα κουτσά πόδια των παιδιών, τα αποτελέσματα ενός φρικτού πολέμου, τα ρακουνώνοντας στο συνειδησιακό μας υπόστρωμα τις μνήμες από την εθνική μας περιπέτεια, επιβεβαιώνει απλά την ανθρωπιά και την αντιπολεμική στάση του ποιητή, στοιχείο που, από τα πρώτα του ποιητικά βήματα, διαπίστωσε και επεσήμανε ο κριτικός και ιστορικός Γιάννης Κορδάτος, στην *Ιστορία της Νεοελληνικής λογοτεχνίας*.

Ανέφερα προηγουμένως ότι ο ποιητής είναι πολυπρόσωπος. Σήμερα, μετά την συμπλήρωση του ποιητικού του σώματος, που καλύπτει την περίοδο 1940-1987, με 250 ποιήματα περίπου, εκ των οποίων πάρα πολλά είναι εκτενή, πολυσέλιδα, ο Γιώργος Καφταντζής αναγνωρίζεται και τοποθετείται ευδιάκριτα στους πνευματικούς κύκλους της χώρας μας, όσο και χωρών του εξωτερικού, ως ένας από τους κορυφαίους ελεγειακούς ποιητές που διαθέτει η Ελλάδα. Το γλωσσικό όργανο της ποίησής του είναι από τα αρτιότερα. Διαθέτοντας ένα αλάθητο γλωσσικό ένστικτο, ξέροντας καλά τη δημοτική, κατόρθωσε να μη παγιδευτεί στη συμβατικότητα κάποιων παραπλανητικών διακρίσεων, ανάμεσα σε αρχαία, καθαρεύουσα, δημοτική. Για τον Καφταντζή, η ελληνική γλώσσα είναι μία και ενιαία. Αδιάλειπτη και συνεχής. Την γνωρίζει καλά, που σημαίνει ότι γνωρίζει και την ιστορία μας.

Η άσπογη δημοτική γλώσσα, ο καλοδεμένος στίχος, η ιδιότυπη ενορχήστρωση των ποιητικών του σχημάτων, η Μακεδονολατρεία του, οι ιδιοματισμοί του, η σπάνια γλωσσοπλαστική του ικανότητα, η αξιοζήλευτη επιλογή των επιθέτων, οι αρχαιότροπες λέξεις του, τέλος ο τρόπος με τον οποίο αλιεύει το υλικό του από το ιστορικό αρχιπέλαγος της ελληνικής γλώσσας και το εγκιβωτίζει σε ένα λόγο ρωμαλέο και στιβαρό, που αντλεί από τις πλού-

σιες πηγές της παράδοσής μας, καθιστώντας την γλώσσα (και εκεί έγκειται η επιτυχία) κτήμα του Ελληνικού λαού, είναι θέμα που αφορά ειδική μελέτη.

Η όντως αξιοπρόσεκτη μελέτη του κριτικού Αντώνη Πρόκου *Ο Ποιητής Γιώργος Καφταντζής*, δημοσιευμένη το 1989, που αναλώθηκε σχεδόν σοφά στην παρουσίαση, κυρίως, του ελεγιογράφου Γιώργου Καφταντζή, επιβεβαιώνει την πάγια θέση που ανέφερα στην αρχή της ομιλίας μου, ότι: η ποίησή του επιδέχεται μόνον εξειδικευμένες προσεγγίσεις. Θα σας διαβάσω τώρα ένα ποίημα που συμπεριλαμβάνεται στην ενότητα «Αδημοσίευτα» των *Ποιημάτων* του.

ΚΥΚΝΟΣ

*Βαθύ ανθογυάλι σιωπής, βαθύ ανθογυάλι
λύπης.
Και το νερό κομάτιαζε το κρύσταλλο των
ουρανών
και το νερό κομάτιαζε τα φεγγαρόχορτα
της όχθης.
Να, δυο εραστές από αφρό και παγωνιά
με πρόσωπα για γκριζες μέρες
δεν τους ξαναείδε κανένας ζωντανούς.
Ο Κύκνος και ο Φύλιος στο έλος με τα
κουνούπια
έβλεπαν μα είχαν για μάτια λευκές
νυμφαίες
ανάπνεαν με τα δάχτυλα.
Τα καμπυλωτά πετάγματά τους συνοδεύουν
φαντάσματα ονείρων και νύμφες φτερωτές
που ξέρουν το παρόν, το μέλλον και το
παρελθόν.
Άνεμοι πνέουν υποκίτρινοι. Νυκτός
αντίδωρον.*

Η επιλογή, από τον ελεγιογράφο, αγνώστων, δευτερευουσών μορφών της μυθολογίας μας, του Κύκνου και του Φύλιου, σ' αυτό το πυκνό και σκοτεινό ποίημα που παραπέμπει σε σκοτεινές πτυχές της ιστορίας μας, δεν είναι τυχαία. Αργότερα θα σας εξηγήσω ότι αυτή η κάθοδος στον αρ-

χαϊσμό υπαινίσσεται κάτι βαθύτερο: το ανύπαρκτο πρόσωπο του αιώνα.

Αντιλαμβανόμαστε λοιπόν ότι ο ποιητής, για να καταγράψει το παρόν, περνά μέσα από μία σήραγγα που οδηγεί απευθείας στην αρχαιότητα. Πιο απλά, σαν από θαύμα, ο ελεγιογράφος της Μακεδονικής γης μας αποκαλύπτει ότι διαθέτει ομφάλιο λώρο που τον συνδέει με το πολιτισμικό μας παρελθόν. Και μας μετατοπίζει έτσι σε άλλη περιοχή ανίχνευσης των ποιητικών του προσώπων. Συγκεκριμένα: στην αυθεντική ελληνικότητα της ποίησής του. Νά μία απόδειξη: *Τα Μοιρολόγια της Ιωάννας*, η πρώτη του ποιητική συλλογή, δημοσιευμένη το 1940. Στην ουσία είναι ένα μεγάλο ποίημα που θρηνεί για στενό συγγενικό πρόσωπο. Όμως, τα μοιρολόγια, ως λατρευτικό έθιμο, τελετουργικό που υπάρχει ακόμα στην παράδοση της φυλής μας, μα που στα μάτια των πολλών ίσως είναι ένας νεκρός πανηγυρικός τύπος, το πολύ-πολύ συμβολικό απομεινάρι των περασμένων, όπως σημειώνει ο Αντώνης Πρόκος, για τον ποιητή αντίθετα αποτέλεσε το έναυσμα ώστε, μετά το οδυνηρό προσωπικό βίωμα – που ήταν και το σκληρότερο της νεότητάς του – να καταθέσει με παραδοσιακούς ιαμβικούς στίχους και να αναγάγει σε μορφή τέχνης, ζωντανής μέχρι τις μέρες μας, το Μακεδονίτικο μοιρολόϊ, παρόμοιο με το Μανιάτικο και το Κρητικό, που όλα μαζί διαθλώνται στην προγονική μας παράδοση των παραλογών, των ακριτικών τραγουδιών και βαθύτερα στον αρχαιοελληνικό θρήνο, συστατικό στοιχείο της τραγωδίας. Έτσι, από την άποψη των ιστορικών συνθηκών (περίοδος του 1940), των προσωπικών, κοινωνικών και εθνολογικών μοτίβων, τα *Μοιρολόγια της Ιωάννας* αποτελούν ένα ποίημα-εξαγγελία για την μετέπειτα εξέλιξη της ποίησης του Καφταντζή, όταν θα στοχεύσει η ματιά του στα κοινωνικά και πολιτικά ζητήματα της εποχής του.

Της εποχής του. Ποιας εποχής; Ο ποιητής έζησε μόνο την περίοδο των κοσμογο-

νικών αλλαγών. Στον Β' παγκόσμιο πόλεμο κρίθηκε η μοίρα όλου του ευρωπαϊκού πολιτισμού. Ο ποιητής συμμετείχε στην Αντίσταση, ως κορυφαίο μάλιστα στέλεχος. Έχει τεράστια σημασία αυτή η δραστηριότητα του ποιητή, που, μαζί με άλλους, ενδυνάμωσε το λαϊκό φρόνημα την περίοδο του αγωνιστικού θρύλου της Θεσσαλονίκης. Όχι. Δεν παρακολούθησε τα γεγονότα πίσω από τα παντζούρια. Αγωνίστηκε για έναν καλύτερο κόσμο. Πιο ανθρώπινο. Μαζί με όλους. Τα ιδεώδη είχαν νόημα. Οι ηθικές αξίες δεν είχαν ακόμη εκπέσει. Αγωνίστηκαν. Μέσα από οράματα που τους καταδυνάστευαν αλλά ταυτόχρονα και τους παρηγορούσαν. Διαψεύστηκαν. Νικήθηκαν.

Ωστόσο ο ποιητής δεν απειποιήθη τίποτα. Η ποίησή του παρέμεινε από τις ελάχιστες πολιτικά συνεπείς. Άλλωστε, πουθενά η ποίησή του δεν προέταξε όπλο. Μόνο κάποια ρωμάλεα και σαρκαστικά τραγούδια. Μα ούτε και αυτοεξορίστηκε σε χώρους σαλονιών. Δέχτηκε τη μοίρα του, που ήταν οι νεκροί, και τη σκιά τους, που έγινε η σκιά του. Σε τοπωνύμια, τόπους εκτελέσεων, στρατόπεδα συγκεντρώσεων, με ημερομηνίες, εποχές, πρόσωπα που τα φωνάζει με το αλλοτινό τους όνομα, αγαπημένους, άγνωστους, επώνυμους, ανώνυμους, λαούς. Αναφέρω απαρχές, τίτλους, μικρά αναθήματα, συρραφές από τα εκατοντάδες προσκλητήρια των νεκρών που ανακαλεί η ποίησή του, με ανάκατες τις χρονολογίες:

Ρόζα Μιραλαΐ, θυγατέρα του Γιουδά

.....
Ωδή στα Κερδίλια

.....
Στρατόπεδο Παύλου Μελά Θεσσαλονίκης

.....
Ο πέμπτος μελλοθάνατος
ένας τοσοσδά κοντούλης ανθρωπάκος,
με κοιλίτσα

συλληφθείς τυχαίως

μάταια προσπαθούσε να καταλάβει γιατί...

Επί σκοπόν

Έτοιμοι.

Πυρ.

Τότε σχεδόν χάραζε
και ο ανθρωπάκος
χωρίς κίνηση, χωρίς ήχο,
δηλαδή τα «ζήτω η λευτεριά» και τα
τοιαύτα
έπεσε
αρχίζοντας αμέσως να σκουριάζει.
Όταν έφεξε καλά
ο ανθρωπάκος ήταν σαν ένας σπασμένος
κοριός, στο άσπρο πουκάμισο του Γενάρη.

Θρήνος για τον Φεντερίκο Γκαρθία Λόρκα

Δεν ξέρω πώς τον έλεγαν...

Ο Τορναδόρος Γιάκωβος απ' τα Γιάννενα
έπεσε μ' ανοιχτά μάτια στον εμφύλιο

Τον Υάκινθο Μάτα και δύο συντρόφους
του

ανοιγμένους σαν όστρακα εξέθεσαν
οι χωροφύλακες
μπροστά στην εκκλησία της Ελαιούσας.
Πένθιμος λαός συνωστιάζεται να δει
απλώνοντας ένα λερωμένο μουρμουρητό.
Πόσο θα τους τυράνησαν αλήθεια
για να μας πετούν τόσο βιαστικά
πρόσωπα στιμένα σαν φέτες λεμονιού.
Χαμένη έχουν και την ανθρώπινη οσμή
τους
από τρόπο παρατεταμένο.

Στη μνήμη της Κούλας Ελευθεριάδου
που εκτελέστηκε στις 7.5.1947.

Σιωπηλές γυναίκες άνοιξαν τον τάφο
δίπλωσαν το σκοτάδι του στα τέσσερα
έβγαλαν τις σφαιρές απ' το καύκαλο
πήραν το δαχτυλίδι, έπλυναν τα κόκαλα.
Το πάθος τους ήταν ήρεμο
σαν ένα γκριζό τοπίο με άγρια μάραθα.

Νίκος Μπελογιάννης

τέλος,

ΕΚΤΕΛΕΣΗ ΔΕΚΑΤΗ ΕΚΤΗ

Δεν θα το πιστέψετε, ο Πέτρος Φωκιανός
ο καταδότης μας
κάθε χρόνο στις 8 του Μάη τα χαράματα
στον τόπο που εκτελεστήκαμε ανεβαίνει
και σιωπηλός κάθεται κοιτάζοντας
το κίτρινο χαμομήλι της πλαγιάς
και τη θάλασσα πέρα που η ίδια πάντα
είναι
καθώς φιλάει τα σταχτιά βράχια μ' ένα
λυγμό.

Στην ποιητική επετηρίδα, ο «Νίκος Μπελογιάννης» του Γιώργου Καφταντζή αναγνωρίζεται ως το καλύτερο ποίημα που γράφτηκε για τον Μπελογιάννη. Ο Νίκος Παππάς στην *Αληθινή Ιστορία της Λογοτεχνίας* μνημονεύει τον Καφταντζή ως αυθεντικό Βαλκάνιο ποιητή, και ο Μιχάλης Μερακλής, στην *Σύγχρονη Ελληνική Λογοτεχνία/Ποίηση*, ως μιαν από τις αξιολογότερες μεταπολεμικές περιπτώσεις.

Ανέφερα στην αρχή ότι η ποίηση του Γιώργου Καφταντζή είναι πανανθρώπινη, αλλά και δυσερμήνευτη. Ήταν λογική διαπίστωση. Ανέφερα επίσης ότι είναι ελεγειακή. Η ελεγειακή ποίηση αποτελεί συνέχεια της λυρικής αρχαιοελληνικής, που ήταν η έκφραση της πανηγυρικής εκδήλωσης του ομαδικού βίου των ανθρώπων. Η λυρική ποίηση, όπου εντοπίζεται και η ρίζα της ποίησης του Καφταντζή, ήταν συνυφασμένη με περιστατικά της κοινωνικής ζωής, γιορτές, γάμους, σκόλες, εξευμενισμούς των θεών και της φύσης ή επικήδειους θρήνους. Ο ποιητής, προορισμένος βιολογικά για τη χαρά και την αισιόδοξη στάση απέναντι στη ζωή, αναγκάστηκε να μετατρέψει την αισιόδοξία σε επικήδειο θρήνο. Και στο αντιστασιακό και αντιπολεμικό γνώρισμα της ποίησής του θα βρούμε, στη συνέχεια, τον μεγάλο ποιητή. Οι χιλιάδες νεκροί άρχισαν να διεκδικούν σιγά-σιγά από το Γιώργο Καφταντζή να τους δώσει πίσω το πρόσωπό τους. Ζώντας

τον παραλογισμό και τον αποτροπιασμό του αιώνα, τα πρόσωπα των αγαπημένων νεκρών του έγιναν σιγά σιγά τραγικά προσώπια. Έχασαν τη φυσική υπόσταση που είχαν όταν ζούσαν. Έγιναν τραγικές φιγούρες, αποτρόπαιες αλλόκοτες μάσκες του εξανδραποδισμού του ανθρώπου, που επιζητούσαν την κάθαρση, με την αριστοτελική έννοια, την εξιλέωσή τους μέσα από τον ποιητικό λόγο. Έγιναν η σκιά του. Ο μέγας τρόμος. Οι Ερινύες. Γιατί οι ποιητές πάντα χρεώνονται με αυτήν την ευθύνη: να μην αποκρύπτουν ιστορικές αλήθειες. Όμως ο ποιητής, εγκάθειρτος στο δεσμοτήριο του ανθρώπινου εγκλήματος, δεν μπορούσε να πιάσει το νήμα της μνήμης τους. Πλέον δεν ήταν πρόσωπα με φυσική ζωντάνια. Αλλά ούτε και της δικής του μνήμης. Είχε χάσει μαζί με αυτούς και το δικό του πρόσωπο. Αυτό ήταν και το ανθρώπινο.

Ο Οκτάβιο Παθ, ο μεγάλος ποιητής του αιώνα μας, στην ομιλία του με θέμα: «Αναζητώντας το παρόν», μέσα στην Σουηδική Ακαδημία, στον παγκόσμιο οίκο της λογοτεχνίας, ανέφερε: «Η αναζήτηση του παρόντος, ήταν μια κάθοδος στις ρίζες, στον αρχαϊσμό μου...». Ο Γιώργος Καφταντζής έπραξε το ίδιο χωρίς να το γνωρίζει. Αναζητώντας μέσα στο κατακερματισμένο παρόν να δώσει απάντηση στο σπαραχτικό ερώτημα «γιατί να πρέπει να γίνει έτσι, έστω κι αν πρέπει;», και προσπαθώντας να προσδώσει πρόσωπο-ταυτότητα στη γενιά του, αποτόλμησε ό,τι βαθύτερο. Την κάθοδο στις ρίζες. Και έγραψε ένα από τα καλύτερα αποκρυφιστικά ποιήματα της ελληνικής γραμματολογίας. Που θέτει τα εναγώνια υπαρξιακά ερωτήματα: Ποιος είμαι; Από πού έρχομαι; Πού οδηγούμαι;

ΑΔΩΝΙΔΟΣ ΚΗΠΟΙ

V

*Την άλλη άνοιξη, από μακριά κιόλας ο
θρήνος πιο απαλός
Αν κ' ένα στεφάνι εκστασιασμένους*

*επινοούσες εκεί –μόνο εκεί–
που η δέσμη άρητων καρπών
απ' το χρυσό καλάθι στέλνει μια λάμψη
ελάχιστη
στα γαληνεμένα τύμπανα και στις
μαραμμένες ορχηστρίδες,
το αποτρόπαιο ξόανο αμείδητο, ας μην
ξεχνούμε,
θα χρησιμοποιούσε.
Μα πού το κάλλος, πού η γνώση;
Σκιά σκιάς ο άνθρωπος, ονείρου
απατηλότερος!
Δεν έχω πια μάτια
μου τα 'φαγε η σκουριά, τα κούφια
δάχτυλα
ξεραίνονται στα κρόταλα της σιγής, δε
φτάνουν
ούτ' ένα φύλλο από σφεντάμι.
«Είμι δε, μη νοέων πόθι νίσομαι...».*

Ο χρησμός είναι μυητικός, Ορφικός. Έλκει την καταγωγή από τα Ελευσίνεια μυστήρια. Δέχεται πάμπολλες ερμηνείες. «Είμι δε, μη νοέων πόθι νίσομαι...». Ευρισκόμενος σε κατάσταση μέσα και έξω από το χρόνο, από πού κατάγομαι; Δεν με ξέρω. Ποιος είμαι; να εικάσουμε την επίκληση του ποιητή να δοθεί η απάντηση, σε μια εποχή όπου κανείς δεν γεννήθηκε; Το ποίημα αυτό μας εισάγει στην περιοχή του παγκόσμιου δράματος, όπου όλος ο παραλογισμός του αιώνα προβάλλεται και αναπαριστάται με την μορφή, την εικόνα ενός αγέλαστου ξοάνου. Όπου το ξόανο, είναι η συμπυκνωμένη προβολή του προσώπου μιας εποχής κανιβαλικής. Μόνο ένας Ιερώνυμος Μπος, ο μεγάλος ζωγράφος του Μεσαίωνα, θα μπορούσε να το απεικονίσει. Το συγκεκριμένο ποίημα το εντάσσω, από άποψη αποκρυφιστικής εσώτερης δραματικής στάσης, στη χορεία των αποκρυφιστικών, παγανιστικών ποιημάτων του Καβάφη, που είναι: η «Διακοπή», «Εις τα Περίχωρα της Αντιοχείας», και «Συμείων».

Ο ποιητής όμως, μη βρίσκοντας τη λύτρωση, προχώρησε και παραπέρα. Στην περιοχή της πολύ υψηλής πλέον τέχνης. Και

τα τραγικά προσωπεία του λαού που τον ακολουθούσαν, αναζητώντας να τους δώσει το πραγματικό τους πρόσωπο, τελικά το βρήκαν. Ο ποιητής οδήγησε τις σαπρόφιλες σκιές τους, που κρύφτηκαν στα σκοτάδια των ποιημάτων του, σε εκτεταμένες, δύσβατες περιοχές της συλλογικής μας μνήμης. Μέσα από μία αντιθετική μετάθεση, απουσία του αίματος, τα έντυσε, τα έβαψε. Τα έκανε καρναβάλια. Όχι τα τραγικά προσωπεία των αγαπημένων νεκρών, αλλά το όνειδος που επέμπουν. Όχι σαν καρναβάλια της χαράς, της ρωμαλέας όψης της ζωής, της διονυσιακής έντασης, της μακαριότητας μέσα στην ευδαιμονία της φύσης. Αλλά καρναβάλια με σκοτεινό, τελετουργικό χαρακτήρα. Με καλυμμένα πρόσωπα. Που χλευάζουν κάθε μορφή εξουσίας. Κι όπου αρχίζουν να μειδιούν, κινδυνεύουμε ν' ακούσουμε το αλλόκοτο γέλιο του παραλογισμού του αιώνα. Από την τολμηρή αυτή σύλληψη των προσώπων του, που μέσα από μία αντιθετική μετάθεση αποκαλύπτουν μία άλλη πραγματικότητα, δηλαδή εκεί που μέσα από την ιδιωτική τους αμφίεση αποκαλύπτουν το δημόσιο βίο της χώρας, δίνεται και η οριστική κάθαρση της ποίησης του Καφταντζή που στο τέλος αποκτά μία τέτοια κοινωνική και πολιτική εμβέλεια, καθώς προέρχεται απευθείας από το λαϊκό γίνεσθαι, που πλέον δεν χειραγωγείται. Και το καρναβαλικό στοιχείο που εισάγει ο Γιώργος Καφταντζής στη σύγχρονη ποίηση, απόρροια του αγωνιστικού και αντιπολεμικού ποιητή, είναι το προοδευτικότερο συστατικό της ποίησής του. Να το πούμε. Πρέπει να το πούμε. Πίσω από το καρναβαλικό στοιχείο που επενδύθηκαν οι μακρινές, αγαπημένες φιγούρες, πλέον, των νεκρών, υπάρχει ζωντανό το καλυμμένο πρόσωπο του έθνους. Ο σακατεμένος οργανισμός του λαού. Οι έκπτωτες ηθικές αξίες.

Ο ξεπεσμός του άλλοτε λαμπρού μας πολιτισμού. Η άγνωστη πολιτιστική μας ταυτότητα. Και από την πνευματική ηγεσία του τόπου, είναι ίσως ο μόνος ποιητής που με μεγάλες δρασκελιές βάδιζε επί δεκαετίες, κουβαλώντας το σακατεμένο, το κουτσό ποδάρι του λαού, το υπό σκιάν, που όμως μόνο αυτό, το σακατεμένο, έφθασε γερό μέχρι τις μέρες μας για να αρθρώσει σωσμένο το λόγο και να πει:

ΚΑΡΝΑΒΑΛΙ

*Την εποχή χαρακτηρίζει το τέλος της αναλογίας
και οι ερειπωμένοι άνεμοι
Το μέγα όνειρο στις μνήμες των computers.
Από τα έγκατα της γης
μορφές μογιατισμένες αναδύονταν
και άλλες μακρινές και πιο αλλόκοτες.
Ζύμωναν πέτρες, στροβιλίζονταν
έκαμναν και άλλα πολλά παράξενα
διασχίζοντας σαν μια πελώρια, όλο
τσακίσματα, προνύμφη
δρόμους πολυάνθρωπους χωρίς ανθρώπους.
Τα χάλκινα κουδούνια τους χτυπούν ακόμα.
Και η βασίλισσα του καρναβαλιού
μπροστά
βίδωνε και ξεβίδωνε το κομμένο της
κεφάλι.
Κ' ένας ηλίθιος νάνος μ' ένα μικρό νησί
στα δόντια του φοβέριζε το πλήθος.
Οι άλλοι φασκισμένοι από νύχτα
έψαχναν χοροπηδώντας στα τυφλά
να βρουν την οριστική μορφή τους.*

Κυρίες και Κύριοι,
είναι τιμή για όλους μας, δική σας, της λογοτεχνικής ομάδας του Πνευματικού κέντρου, και δική μου, που προσπαθήσαμε μέσα από αυτήν την αυθόρμητη εκδήλωση, να προσεγγίσουμε, έστω, τον ποιητή Γιώργο Καφταντζή. Τον Μακεδόνα. Σας ευχαριστώ.